

Vanja Bajović*

SELEKTIVNOST U POSTUPANJU MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA – SLUČAJEVI UKRAJINE I PALESTINE

Apstrakt: Rad analizira dosadašnju praksu Međunarodnog krivičnog suda sa posebnim osvrtom na postupanje u vezi sa oružanim sukobima na teritoriji Ukrajine i Palestine. Cilj istraživanja je da se ispita da li razlike u vremenskoj dinamici, institucionalnoj podršci, raspoloživim resursima i operativnim aktivnostima tužilaštva ukazuju na selektivnost u postupanju ovog međunarodnog suda. Polazeći od ograničenja koja proizlaze iz ugovorne prirode Rimskog statuta i načela komplementarnosti, rad primenom normativnog metoda i metode studije slučaja upoređuje osnov uspostavljanja nadležnosti, tok preliminarne istrage, intenzitet međunarodne podrške i konkretne procesne radnje preduzete u dva analizirana predmeta. Iako je u oba slučaja došlo do pokretanja istrage i izdavanja naloga za hapšenje najviših državnih i vojnih zvaničnika, analiza ukazuje na značajne razlike u stepenu angažovanosti tužilaštva, dostupnim finansijskim i logističkim kapacitetima, kao i političkom kontekstu u kome se postupci vode. Ovi nalazi otvaraju pitanje dosledne primene principa nepristrasnosti i institucionalne nezavisnosti Međunarodnog krivičnog suda u savremenim međunarodnim odnosima.

Ključne reči: Međunarodni krivični sud, nadležnost, komplementarnost, Ukrajina, Palestina.

1. UVOD

Ideja osnivanja jednog stalnog međunarodnog krivičnog suda nije nova, ali je za njenu realizaciju bila potrebna određena homogenizacija međunarodnih odnosa. Svojevremeno se verovalo da je za to potreban neki vid federacije svih svetskih država,¹ a Kaseze navodi da je kraj hladnog rata bio od suštinskog značaja za osnivanje jednog ovakvog suda, jer je “iščezao animozitet koji je gotovo pola veka dominirao međunarodnim odnosima”, što je dovelo do sve veće podudarnosti stavova pet stalnih članica Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (SB UN).²

* Vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, bajovic@ius.bg.ac.rs, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7781-725X>

1 Georg Schwarzenberger, “The Problem of an International Criminal Law”, *Current Legal Problems*, no. 1 (1950): 263.

2 Antonio Cassese, *Međunarodno krivično pravo* (Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, 2005), 394.

Statut međunarodnog krivičnog suda usvojen je 1998. godine u Rimu (Rimski Statut), a Međunarodni krivični sud (MKS) počeo je sa radom 01. jula 2002. godine. Teško da je bilo koji dosadašnji međunarodni ugovor izazvao toliku pažnju međunarodne zajednice kao što je to bio slučaj sa Rimskim Statutom (RS) imajući u vidu da je od država potpisnica zahtevao da odstupe od dotadašnjih čvrsto ukorenjenih principa ne izručivanja sopstvenih državljana³ ili imuniteta od krivične odgovornosti najviših državnih zvaničnika.⁴ Ovaj sud osnovan je sa idejom da sudi učiniocima najtežih krivičnih dela protiv čovečnosti i međunarodnog prava, u koja spadaju ratni zločini, zločini protiv čovečnosti, genocid i agresija, a samim tim i da deluje preventivno u sprečavanju njihovog vršenja u budućnosti. Međutim, teza pojedinih autora o preventivnom delovanju MKS i sprečavanju budućih sukoba kroz zastrašivanje potencijalnih učinilaca,⁵ vrlo brzo se pokazala pogrešnom, imajući u vidu veliki broj oružanih sukoba do kojih je došlo nakon stupanja na snagu RS.

Najviše nade u osnivanje MKS polagale su države “trećeg sveta” nekadašnje kolonije, u dobroj veri da će jedno međunarodno, nezavisno, sudsko telo moći da ih zaštititi od neokolonijalizma reflektovanog u započinjanju ratova i unutrašnjih sukoba u cilju eksploatacije prirodnih resursa. Senegal je bio prva država koja je ratifikovala Rimski Statut, a Centralno Afrička Republika, DR Kongo, Uganda, Mali i Obala Slonovače su same prijavile “situaciju” na svojoj teritoriji, u dobroj veri i nastojanjima da intervencijom jednog međunarodnog suda spreče dalje unutrašnje sukobe. Prvi postupci pred ovim sudom i jedine do sada donete presude odnose se na krivična dela izvršena u afričkim državama.

Osnivanje ovog suda, sa druge strane nije odgovaralo onim državama koje imaju neraščišćene teritorijalne ili etničke odnose ili pak i dalje pretenduju na vođenje osvajačkih ratova. Tako je sedam država glasalo protiv usvajanja RS i to SAD, Kina, Izrael, Indija, Libija, Irak, Katar i Oman. a dvadeset i jedna država je bila uzdržana.⁶ Tri stalne članice Saveta bezbednosti, SAD, Rusija i Kina, kao ni najmnogoljudnija država na svetu – Indija nikada pristupile RS, što obara tezu o njegovoj “univerzalnoj” prirodi.

Teza o nezavisnosti i nepristrasnosti ovog suda, podložna je ispitivanju, posebno imajući u vidu dosadašnje slučajeve pred ovim sudom i biće analizirana na primeru dva aktuelna oružana sukoba na teritoriji Ukrajine i Palestine.

3 Primera radi Nemačka je 2000. godine izmenila član 16 svog Ustava, kako bi dozvolila izručenje sopstvenih državljana međunarodnim sudovima i državama članicama EU, u skladu sa Evropskim nalozima za hapšenje.

4 Markus Wagner, “The ICC and its Jurisdiction – Myths, Misperceptions and Realities”, *Max Planck Yearbook of United Nations Law* 7, no. 1 (January 2003): 411.

5 Ovu tezu zastupali su, primera radi: Mark A. Drumbl, “Pluralizing International Criminal Justice”, *Michigan Law Review* 103, no. 6 (May 2005): 1295–1322; Mark Osiel, “The Banality of Good; Aligning Incentives Against Mass Atrocity”, *Columbia Law Review* 105, no. 6 (2005): 1751–1862.

6 Michael P. Scharf, “The ICC’s Jurisdiction Over the Nationals of Non-Party States: A Critique of the U.S. Position”, *Law and Contemporary Problems* 64, no. 1 (2001): 68.

2. NADLEŽNOST MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA

Međunarodni krivični sud nadležan je za krivična dela genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina izvršena nakon 01. jula 2002. godine, odnosno nakon stupanja na snagu RS, kao i za krivično delo agresije nakon usaglašavanja njegove definicije i stupanja na snagu relevantnih amandmana 2018. godine.⁷ Iako je u procesu pregovora postojala ideja o širokoj univerzalnoj nadležnosti Suda za najteža međunarodna krivična dela izvršena bilo gde u svetu,⁸ konačno rešenje predviđeno Rimskim statutom zasnovano je na ograničenoj jurisdikciji, koja proizlazi kako iz njegove ugovorne prirode, tako i iz načela komplementarnosti.

2.1. Ugovorna priroda Rimskog Statuta

Za razliku od *ad hoc* međunarodnih krivičnih tribunala za Ruandu i bivšu Jugoslaviju, koji su osnivani rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, Međunarodni krivični sud uspostavljen je međunarodnim ugovorom. Kao takav, on primarno obavezuje države koje su pristupile Rimskom statutu, preuzimajući obaveze saradnje, finansiranja i izvršenja sudskih odluka.

Prilikom donošenja Rimskog statuta postojala su suprotstavljena gledišta o nadležnosti MKS. Većina evropskih država, predvođena Nemačkom, zagovarala je široku univerzalnu jurisdikciju za sva krivična dela iz nadležnosti Suda, bez ograničenja u pogledu mesta izvršenja ili državljanstva učinioca.⁹ Suprotno tome, SAD su insistirale da je za gonjenje pred MKS neophodna saglasnost matične države učinioca, osim kada postupak pokreće Savet bezbednosti UN. Šarf smatra da se suština američkih prigovora svodila na strah da će druge države koristiti MKS kao politički forum na kome bi se preispitivale mirovne misije širom sveta i ostale "mirovne" aktivnosti koje sprovodi američka vlada.¹⁰ U tom kontekstu je razumljiv i izuzetak koji se odnosi na prijavu podnetu od strane SB UN, imajući u vidu da SAD kao stalna članica ovog organa uvek ima mogućnost da iskoristi pravo veta i time spreči podnošenje prijave od strane SB UN, ako proceni da bi njeni državljani time bili ugroženi.¹¹

7 Članom 5 Rimskog statuta krivično delo agresije stavljeno je u nadležnost MKS, uz preciziranje da će Sud postati nadležan tek nakon postizanja saglasnosti o definiciji agresije, što je učinjeno Rezolucijom br. 6 MKS iz Kampale (11. jun 2010), koja je stupila na snagu 2018. godine.

8 Bilo je predloga da se u nadležnost ovog suda stave i druga teška krivična dela sa međunarodnim elementom, poput terorizma, aparhejda, torture, pa čak i trgovine drogama, ali oni nisu dobili širu podršku. Andreas Zimmermann, "Article 5 – Crimes within the Jurisdiction of the Court", in *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court*, ed. Otto Triffterer (Baden-Baden: Nomos, 1999), 169–170.

9 Philippe Kirsch, John T. Holmes, "The Rome Conference on an International Criminal Court: The Negotiating Process", *American Journal of International Law* 93, no. 1 (January 1999): 7–8.

10 Michael P. Scharf, "The Politics Behind U.S. Opposition to the International Criminal Court", *The Brown Journal of World Affairs* 6, no. 1 (1999): 68.

11 Šef američke delegacije tokom pregovora je isticao da će neograničena univerzalna nadležnost MKS "ozbiljno ugroziti intervencije koje zagovornici ljudskih prava i svetskog mira očekuju od

Na kraju je usvojeno kompromisno rešenje izraženo članom 12 RS, po kome se MKS može oglasiti nadležnim ako postoji neka "veza" sa državom članicom Rimskog Statuta, tačnije u sledećim slučajevima. *Prvo*, ako je krivično delo izvršeno na teritoriji države članice RS (prošireni teritorijalni princip). Time je omogućeno krivično gonjenje i državljana onih država koje nisu pristupile RS, ako je krivično delo izvršeno na teritoriji države članice RS.¹² *Drugo*, ako je krivično delo izvršeno od strane državljanina države članice RS (prošireni personalni princip). Ovaj princip omogućava krivično gonjenje državljana država članica RS, čak i u slučaju da su krivično delo izvršili na teritoriji države koja nije potpisala RS.¹³ *Treće*, ako država koja nije potpisnica RS posebnom izjavom prihvati nadležnost MKS za konkretan slučaj odnosno situaciju na njenoj teritoriji. U tom slučaju, po članu 44(2) Pravila o postupku i dokazima MKS, država koja prihvati nadležnost Suda za konkretan slučaj prihvata njegovu nadležnost za sva krivična dela koja proističu iz date situacije i obavezuje se na saradnju sa MKS. Po ovom osnovu je MKS uspostavio nadležnost za krivična dela izvršena u Ukrajini. Ukrajina nije potpisnica Rimskog Statuta, ali je posebnom deklaracijom prihvatila njegovu nadležnost.¹⁴ *Konačno*, Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija ima ovlašćenje da, postupajući na osnovu Glave VII Povelje UN, uputi situaciju tužiocu, čime Sud može steći nadležnost nezavisno od toga da li je država o kojoj je reč članica Rimskog statuta. Međutim, imajući u vidu konfliktnu interese stalnih članica Saveta bezbednosti, ova mogućnost je do sada korišćena samo u dva slučaja, odnosno za krivična dela izvršena tokom oružanih sukoba u Sudanu i Libiji.

Član 12 RS pojedini autori nazivaju "kamenom temeljcem" MKS, budući da se njime uspostavlja njegova teritorijalna nadležnost.¹⁵ Interesantno je da su prilikom donošenja Rimskog statuta Indija i Kina stajali na strani američkog predloga, ali ne usled bojazni od krivične odgovornosti mirovnih misija, već pozivanjem na princip nacionalne suverenosti. One su tvrdile da je suprotno međunarodnom ugovornom pravu, tačnije članu 34. Bečke konvencije o ugovornom pravu, da MKS sudi državljanima onih država koje nisu pristupile RS, budući da ugovor ne može nametnuti ni pravo

SAD. Takve intervencije su do sada bile zaštićene od ozbiljnih političkih optužbi, a sa osnivanjem MKS predstavljaće pravni i politički rizik za Ameriku i njene vojnike". O tome: David J. Scheffer, "The United States and the International Criminal Court", *American Journal of International Law* 93, no. 1 (1999): 19.

- 12 Po ovom osnovu je uspostavljena nadležnost MKS za zločine izvršene od strane pripadnika američkih mirovnih misija u Avganistanu, budući da je Avganistan 2003. godine pristupio ovom sudu. Na isti način je uspostavljena nadležnost za krivična dela izvršena na teritoriji Palestine, imajući u vidu da je Palestina pristupila Rimskom statutu 2015. godine, pa je irelevantno što Izrael nije pristupio ovom sudu.
- 13 Po ovom osnovu je Međunarodni krivični sud uspostavio nadležnost za suđenje britanskim vojnicima za zločine izvršene u Iraku, imajući u vidu da je Velika Britanija potpisnica RS, iako Irak, na čijoj teritoriji su krivična dela izvršena, nije članica ovog suda.
- 14 Ukrajina je podnela dve deklaracije, prvu kojom prihvata nadležnost MKS za krivična dela izvršena u periodu od 21. novembra 2013. do 22. februara 2014. i drugu kojom prihvata nadležnost za sva krivična dela izvršena od 20. februara 2014. nadalje.
- 15 Morten Bergsmo, "The Jurisdictional Régime of the International Criminal Court", *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 4, no. 6 (1998): 30.

ni obavezu za treću državu, bez njene saglasnosti.¹⁶ Međutim, ovaj argument “ne pije vodu” imajući u vidu da se Bečka konvencija odnosi na države koje su subjekti međunarodnog ugovornog prava, dok je subjekt međunarodnog krivičnog prava pojedinac, a ne njegova matična država.¹⁷ U delu koji se odnosi na države (deo IX RS) i podrazumeva pomoć i saradnju sa MKS, obaveze je moguće nametati samo državama potpisnicama RS i one se odnose na finansiranje MKS, izručenje okrivljenog koji se zatekne na njihovoj teritoriji, dostavljanje dokaza na zahtev MKS i druge oblike saradnje sa ovim sudom. Sa druge strane, države koje nisu potpisnice RS nisu dužne da sarađuju sa MKS u tom smislu, ali to ne štiti njihove državljane od krivičnog gonjenja pred MKS, za krivična dela izvršena na teritoriji država potpisnica RS (čl. 12 RS). Drugačije tumačenje bi u potpunosti obesmisliilo postojanje MKS, budući da mu nijedna država i ne bi pristupila u cilju zaštite svojih državljana od međunarodnog krivičnog gonjenja.¹⁸

2.2. Načelo komplementarnosti

Za razliku od Međunarodnih krivičnih tribunala koji su imali svojevrsni “primat” nad nacionalnim suđenjima, nadležnost MKS je supsidijarna i *komplementarna*, što znači da pokrenut ili okončan krivični postupak pred nacionalnim sudom nadležne države u pogledu istog okrivljenog za isto krivično delo, predstavlja smetnju za pokretanje i vođenje postupka pred MKS.¹⁹ Tokom pregovora prilikom donošenja RS prihvatanje načela komplementarnosti je za većinu država bilo ključno kako bi pristupile MKS.²⁰ Ovo načelo, regulisano članom 17 RS, pravda se nastojanjima da se poštuje princip nacionalne suverenosti, kao i praktičnim razlozima, odnosno kako bi se sprečilo da MKS, koji ima mali broj sudija, skromna finansijska sredstva i infrastrukturu, bude preplavljen slučajevima iz celog sveta.²¹

U skladu sa članom 17 Rimskog statuta, postupak pred Sudom biće dopušten samo ako se utvrdi da nacionalni organi nisu pokrenuli postupak protiv istog lica za isto ponašanje ili da je postupak vođen na način koji ima za cilj zaštitu učinioca od međunarodne krivične odgovornosti, odnosno nije vođen od strane nezavisnog i nepristrasnog suda.²²

16 Steven W. Becker, “The objections of larger nations to the ICC”, *Revue Internationale de Droit Pénal* 81, no. 1–2 (2010): 47–64.

17 U tom smislu, još je u nirnberškoj presudi naglašeno da “međunarodne zločine čine ljudi, konkretni pojedinci, a ne apstraktni entiteti u vidu država, i međunarodna pravda može biti zadovoljena samo kažnjavanjem onih pojedinaca koji su izvršili te zločine.” Scharf, “The ICC’s Jurisdiction”, 75.

18 Peter Malanczuk, *Akehurst’s Modern Introduction to International Law* (New York: Routledge, 1997), 17.

19 Za detaljnu analizu ovog načela vidi: William Burke-White, “Implementing a Policy of Positive Complementarity in the Rome System of Justice”, *Criminal Law Forum* 19, no. 1 (January 2008): 59–85.

20 O pregovorima i stavovima različitih država vezanih za načelo komplementarnosti vidi: John T. Holmes, “The Principle of Complementarity”, in *The International Criminal Court: the making of the Rome Statute – issues, negotiations, results*, ed. Roy S. Leer (The Hague: Kluwer Law International, 1999), 79–172.

21 Cassese, *Međunarodno krivično pravo*, 414.

22 Prvi uslov podrazumeva da je na teritoriji nacionalne države pokrenuta ili okončana istraga odnosno doneta pravnosnažna presuda protiv istog lica, za isto krivično delo. Na taj način se

Nemogućnost nacionalne države da sprovede krivični postupak bi podrazumevala “kolaps” nacionalnog pravnog sistema usled građanskog rata, unutrašnjih sukoba ili sličnih razloga koji onemogućavaju prikupljanje dokaza i pravično suđenje.²³ U praksi MKS najizraženiji primer primene ovog standarda predstavlja situacija u Libiji, gde je Sud u postupcima protiv Gadafija i njegovih saradnika (Saifa al-Islama Gadafija i Abdullaha al-Senussija) ocenio da država, usled ograničene kontrole teritorije i uticaja naoružanih milicija, nije bila u stanju da efektivno sprovede postupak, između ostalog zbog nemogućnosti određivanja pritvora i obezbeđivanja relevantnih svedoka.²⁴

Konej smatra da je procena “zaštite lica od krivične odgovornosti” jedna od najneodređenijih odredaba Rimskog Statuta, imajući u vidu da nacionalne države neće nikada priznati da su pokretanjem postupka zapravo želele da zaštite okrivljenog od odgovornosti pred MKS, pa je teško dokazno potkrepiti ove tvrdnje.²⁵ Procena suđenja od strane “nezavisnog i nepristrasnog suda” je lakša i podrazumeva procenu da li je postupak na nacionalnom nivou sproveden u skladu sa standardima pravičnog postupka.²⁶

Drugi uslov se odnosi na težinu izvršenih zločina i postavljen je kako bi se nadležnost MKS ograničila samo na ona najteža kršenja međunarodnog humanitarnog prava, dok bi oni “lakši” slučajevi bili u nadležnosti nacionalnih sudova. Kako bi se utvrdilo da li je slučaj takve težine da je pokretanje postupka pred MKS opravdano, navodi se da izvršeni zločini moraju biti ili sistemski ili široko rasprostranjeni, a mora se imati u vidu i uznemirenje javnosti, tačnije uznemirenost međunarodne zajednice.²⁷

Pozivajući se na “nedovoljnu težinu krivičnog dela”, tužilac MKS je odbio da pokrene postupak protiv britanskih vojnika za zločine izvršene u Iraku, obrazlažući to relativno malim brojem žrtava krivičnih dela izvršenih od strane britanskih vojnika, u poređenju sa masovnim stradanjima u Kongu, Ugandi ili Sudanu. Ovakva odluka bila je predmet kritika, jer tužilac nije uzeo u obzir ukupan broj lica nastradalih u Iraku, kao što je to bio slučaj sa brojem nastradalih u Kongu ili Ugandi, već je imao u vidu samo broj žrtava jednog konkretnog incidenta za koji su se teretile

poštuje načelo *ne bis in idem*, odnosno zabrana dvostrukog suđenja istom licu u istoj stvari. William A. Schabas, *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute* (Oxford: Oxford University Press, 2010), 365.

23 Mohamed Abdou, Article 17 – Issues of admissibility, in: *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, ed. Mark Klamberg (Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2017), 215–216.

24 Vidi odluku: ICC, Case No. 01/11-01/11-344-Red, para. 205.

25 Gerard Conway, Article 20 – Ne bis in idem, in: *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, ed. Mark Klamberg (Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2017), 239.

26 Prilikom donošenja Rimskog statuta Kina, Rusija i Indija protivile su se ovom rešenju, uz obrazloženje da se njime krši princip nacionalnog suvereniteta, budući da se MKS-u daje ovlašćenje da ocenjuje unutrašnje pravne sisteme država, čime poprima obeležja svojevrsnog “nadracionalnog” vrhovnog suda. Videti: Becker, “The objections of larger nations to the ICC”, 52, 57–58; Bakhtiyar Tuzmukhamedov, “International Criminal Jurisdiction and State Sovereignty”, *International Review of the Red Cross* 87, no. 867 (2005): 621–623.

27 Abdou, In *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, 213; Vid. i ICC, Case No. 01/04-01/06, para. 46.

britanske trupe.²⁸ Tužilac je nakon ovih kritika nastavio sa preliminarnom istragom, ali je konačno odlučio da slučaj ustupi Velikoj Britaniji, pozivanjem na načelo komplementarnosti.²⁹

Međutim, u dosadašnjoj praksi tužilaštva uočljiva je neujednačena primena načela komplementarnosti. Tako je u vezi sa situacijom u Keniji tužilac najpre prepustio istragu nacionalnim organima, uz jasno definisane smernice i rokove, ali kako te smernice nisu ispoštovane tužilac je nastavio krivično gonjenje pred MKS.³⁰ Nasuprot tome, u predmetima koji su se odnosili na navodne zločine pripadnika britanskih snaga u Iraku, tužilac je 2020. godine zatvorio preliminarno ispitivanje, pozivajući se na načelo komplementarnosti odnosno to da je Velika Britanija preduzela odgovarajuće mere radi procesuiranja odgovornih.³¹ Tačno je da je Velika Britanija formirala poseban istražni tim za ove zločine,³² ali ni jedna zvanična istraga nije pokrenuta protiv određenog lica, pod obrazloženjem da je usled protoka vremena i izvršenja krivičnih dela u drugoj državi, nemoguće prikupiti relevantne materijalne dokaze i svedočenja žrtava navodnih zločina. Drugim rečima, sem formiranja posebnog istražnog tima, u Velikoj Britaniji nije pokrenut ni jedan krivični postupak protiv osumnjičenih za ova krivična dela. Međutim, tužilac je smatrao da Velika Britanija ne pokušava da zaštiti učinioce od krivičnog gonjenja, već da je “uradila sve što je u njenoj moći da se učinioци privedu pravdi, ali da formirani istražni tim nije mogao da prikupi dovoljno dokaza za pokretanje postupka pred sudom.”!³³ Pojedini autori to obrazlažu činjenicom da je Velika Britanija jedna od najvećih finansijera Međunarodnog krivičnog suda.³⁴

3. POKRETANJE POSTUPKA PRED MKS

Pokretanje postupka pred Međunarodnim krivičnim sudom vezano je za pojam “situacije”, koji obuhvata širi vremenski i prostorni okvir u kome se navodno vrše krivična dela iz nadležnosti Suda. Za razliku od konkretnog slučaja koji se odnosi na određeni događaj i određena lica, situacija podrazumeva opšti kontekst oružanog sukoba ili sistemskog nasilja na određenoj teritoriji. Inicijativa za pokretanje postupka može poteći od države članice RS, Saveta bezbednosti UN-a, a tužilac može i samoinicijativno pokrenuti postupak (*proprio motu*) na osnovu informacija koje su mu dostavile različite organizacije i pojedinci.

28 William A. Schabas, *An Introduction to the International Criminal Court* (Cambridge: Cambridge University Press, 2007), 190.

29 ICC-OTP /2020/, Situation in Iraq/UK

30 ICC Case No. 01/09-19, 2010.

31 ICC-OTP /2020/, Situation in Iraq/UK

32 Reč je o timu za istraživanje navoda o Iraku (IHAT– *Iraq Historic Allegations Team*), osnovanom u martu 2010. godine od strane britanske vlade, u cilju istraživanja navoda o torturi i zločinima britanskih vojnika u Iraku. Government of the United Kingdom, *Iraq Historic Allegations Team*, <https://www.gov.uk/government/groups/iraq-historic-allegations-team-ihat>, pristupljeno 15.01.2026.

33 ICC-OTP /2020/, Situation in Iraq/UK, par. 426

34 Eric Wiebelhaus-Brahm, Kirsten Ainley, “The evolution of funding for the International Criminal Court: Budgets, donors and gender justice”, *Journal of Human Rights* 22, no. 1 (2023): 31–46.

3.1. Prijava od strane država članica UN-a

Država koja je ratifikovala RS može prijaviti kako situaciju na svojoj teritoriji tako i na teritoriji druge države. Država koja nije članica RS može prijaviti isključivo situaciju na svojoj teritoriji, ali samo uz podnošenje deklaracije kojom prihvata nadležnost MKS za sve slučajeve koji proizilaze iz date situacije i obavezuje se na saradnju sa ovim MKS. Hipotetički, ne postoji ograničenje da država članica RS prijavi situaciju koja se dešava i na teritoriji države ne potpisnice RS, ali malo je verovatno da bi takva istraga uopšte mogla da se sprovede i da se pribave relevantni dokazi. Saradnja sa MKS je dobrovoljna, na nju se država obavezuje ratifikacijom RS, pa samim tim država koja nije ratifikovala RS niti je prihvatila nadležnost MKS za konkretan slučaj, nema nikakve pravne obaveze da isporuči okrivljene ili istražiteljima suda dozvoli pristup na svojoj teritoriji u cilju pribavljanja relevantnih dokaza. Ne postoje međunarodni mehanizmi kojim bi se države primorale da izvršavaju odluke ovog suda, pa je bez saradnje država članica faktički nemoguće obezbediti prisustvo osumnjičenih, pribaviti dokaze ili izvršiti izrečene osude.³⁵

Uprkos prvobitnoj skepsi da će države “same sebe prijavljivati” odnosno prijavljivati situacije na sopstvenoj teritoriji,³⁶ prvi postupci pred ovim Sudom vođeni su upravo na osnovu “samo-prijavljivanja” država članica. Vlade Ugande, DR Konga, Centralnoafričke Republike, Malija, Kenije su same prijavile situaciju tokom oružanih sukoba na svojoj teritoriji, u nadi da će intervencija jednog međunarodnog tela doprineti stišavanju tenzija.

Grupa država članica podnela je prijavu zbog zločina izvršenih na teritoriji Venecuele (slučaj Venecuela I),³⁷ a 2020. godine vlada Venecuele i sama je prijavila situaciju na svojoj teritoriji (slučaj Venecuela II), navodeći da su zločini protiv čovečnosti rezultat primene sankcija nametnutih Venecueli od strane SAD. Tužilac je pokrenuo istragu povodom slučaja Venecuela I, dok je u postupku Venecuela II preliminarna istraga još uvek u toku. Grupa država članica RS prijavila je situaciju i na teritoriji Ukrajine i Palestine. Situaciju u Ukrajini prijavilo je 43 države članice Rimskog Statuta,³⁸ dok je situaciju u Palestini prijavilo njih sedam, mahom afričkih i južno-američkih država.³⁹ U oba slučaja prijave su imale više političko nego pravno dejstvo budući da su i Ukrajina i Palestina prethodno, u više navrata, već same prijavljivale situacije na svojoj teritoriji, ali broj država podnosilaca prijave, svakako govori u

35 O tome: Mirjan Damaška, “Pravi ciljevi međunarodnog kaznenog pravosuđa”, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 15, no. 1 (2008): 13–33.

36 Andreas Müller, Ignaz Stegmiller, “Self-Referrals on Trial: From Panacea to Patient”, *Journal of International Criminal Justice* 8, no. 5 (2010): 1272.

37 Prijavu su podnele Argentina, Kanada, Kolumbija, Čile, Paragvaj i Peru.

38 U martu 2022. godine prijave su podnele: Litvanija, Albanija, Australija, Austrija, Belgija, Bugarska, Kanada, Kolumbija, Kostarika, Hrvatska, Kipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Nemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija, Letonija, Linhenštajn, Luksemburg, Malta, Novi Zeland, Norveška, Holandija, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švedska, Švajcarska, Velika Britanija. Prijavama su se naknadno pridružili Japan, Severna Makedonija, Crna Gora i Čile.

39 Situaciju u Palestini su 17. novembra 2023. godine prijavile Južna Afrika, Bangladeš, Bolivija, Komori i Džibuti, dok su 18. januara 2024. godine prijavu podneli i Meksiko i Čile.

prilog različite međunarodne zainteresovanosti za različite sukobe i žrtve različitih nacionalnosti, u zavisnosti od različitih političkih interesa pojedinih država.

3.2. *Prijava od strane Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija*

Do osnivanja MKS, SB UN odnosno njegove stalne članice, imale su svojevrsnu “tapiju” na očuvanje međunarodnog mira i bezbednosti, dajući sebi za pravo da intervenišu u slučajevima kada su smatrale da su ove vrednosti ugrožene. Stoga i ne iznenađuje snažno insistiranje SAD da se SB UN da velika uloga u funkcionisanju MKS, kako bi se na taj način uspostavila kontrola nad ovom institucijom.⁴⁰

Tokom razgovora o osnivanju MKS američki pregovarači su zahtevali da se SB UN da ovlašćenje da odobri vođenje postupka pred MKS, što bi značilo da bi stalne članice SB UN bile u mogućnosti da ulože veto na sve slučajeve kojima se protive.⁴¹ U vezi sa tim, Šabas navodi da je ono što je Sjedinjene Države zaista brinulo to “da su izgubile sposobnost koju su imale kao stalna članica Saveta bezbednosti da utvrde kada i gde se krši međunarodno humanitarno pravo i gde treba sprovesti međunarodnu pravdu.”⁴²

Pored SAD i Kina je smatrala da se nadležnošću MKS za agresiju slabe prerogative SB UN, te je i Kina insistirala na tome da pitanje i procena agresije ostane u isključivoj nadležnosti SB UN.⁴³ Međutim, uprkos ovakvim zalaganjima, na konferenciji u Kampali je usvojeno drugačije rešenje po kome postupak pred MKS ne zavisi od toga da li je SB UN svojom rezolucijom osudio neko ponašanje kao agresiju, niti ovakva osuda sa druge strane na bilo koji način obavezuje MKS.⁴⁴

Na drugom kraju bila je rastuća super sila Indija koja se protivila bilo kakvim ovlašćenjima političkog organa u vidu SB UN u radu jednog međunarodnog suda. Ironično aludirajući na nezakonito osnivanje međunarodnih krivičnih tribunala od strane SB UN, Indija je isticala da nema potrebe osnivati stalni MKS kada već SB UN može da osnuje posebne tribunale za svaki konkretan slučaj. Ova država se opirala mogućnostima datim SB UN da prijavi situaciju tužiocu i da “privremeno stopira” vođenje postupka pred MKS, naglašavajući da nije neophodno da ovaj organ prijavljuje situaciju tužiocu osim ako u pozadini ove odredbe ne leže dve “začkoljice”. Prvo, da će prijava SB UN imati veću težinu od prijave nekog drugog subjekta, što će svakako uticati na sudijsku nezavisnost i nepristrasnost. Drugo, da stalne članice SB UN koje ne nameravaju da pristupe RS i samim tim ne prihvataju obaveze koje iz njega proizilaze, imaju tu privilegiju da prijavljuju druge države.⁴⁵

40 Louise Arbour, “The Relationship between the ICC and the UN Security Council”, *Global Governance* 20, no. 2 (2014): 195–201.

41 Anthony Dworkin, “Why America is facing off against the International Criminal Court”, *European Council on Foreign Relations*, 8 September 2020., https://ecfr.eu/article/commentary_why_america_is_facing_off_against_the_international_criminal_court/, pristupljeno 17.01.2026.

42 William A. Schabas, “United States Hostility to the International Criminal Court: It’s All About the Security Council”, *European Journal of International Law* 15, no. 4 (2004): 716.

43 Becker, “The objections of larger nations to the ICC,” 61.

44 Po čl. 15bis(9) i 15ter(4) Rimskog statuta, procena o tome da li se u konkretnom slučaju radilo o agresiji, doneta od strane nekog drugog organa, ne sme uticati na Sud; pod „drugim organom“ pre svega se podrazumeva Savet bezbednosti UN.

45 Becker, “The objections of larger nations to the ICC,” 57.

Po članu 13 RS Savet Bezbednosti UN ima mogućnost da, postupajući na osnovu Glave VII Povelje UN, inicira vođenje krivičnog postupka pred MKS, tako što će prijaviti situaciju tužiocu, ako proceni da se radi o krivičnom delu kojim se ugrožava svetski mir i bezbednost. Za razliku od nacionalnih država, SB UN može da prijavi situaciju u bilo kojoj državi, nevezano od toga da li je ona potpisnica RS ili ne.

U dosadašnjoj praksi MKS je u dva slučaja postupao na osnovu prijave SB UN i to povodom sukoba u Sudanu⁴⁶ i u Libiji.⁴⁷ Navedenim rezolucijama SB UN je dao MKS nadležnost za postupanje za krivična dela izvršena tokom oružanih sukoba državama koje nisu potpisnice RS, ali je istovremeno izuzeo iz njegove nadležnosti državljane onih država koje nisu potpisnice RS, a čije su mirovne misije učestvovala u sukobima u Libiji i Sudanu.

Pored ovlašćenja da inicira vođenje postupka pred MKS na teritoriji svake države članice UN, nevezano za njenu pripadnost RS, SB UN je i jedini subjekt koji ima mogućnost i da privremeno stopira vođenje istrage ili krivičnog gonjenja na period od 12 meseci (čl. 16 RS). Istim članom je predviđeno da SB UN "može obnoviti zahtev pod istim uslovima" iz čega proizilazi da se postupak može "stopirati" neograničeno dugo, sve dok članice SB UN to zahtevaju. Rimski statut i Pravila postupka i dokazivanja ne preciziraju uslove pod kojima će SB UN koristiti ovu mogućnost, niti MKS ima mogućnost da ovaj zahtev odbije. Dovoljno je da SB UN donese rezoluciju na osnovu Glave VII Povelje UN, i postupak se pred MKS mora prekinuti, inicijalno, na period od 12 meseci, a i duže ako SB UN "obnovi" rezoluciju.⁴⁸

Odmah nakon stupanja na snagu RS, SB UN je iskoristio ovu mogućnost i na inicijativu SAD doneo Rezoluciju kojom je zahtevao od MKS da ne počinje ni jednu istragu protiv državljanina onih država koje nisu potpisnice RS, a deo su mirovnih misija UN (UNSC Rec. 1422). Godinu dana kasnije zahtev je obnovljen novom rezolucijom (UNSC Rec. 1487). Veliki broj država je kritikovao donošenje ovakvih rezolucija,⁴⁹ a godinu dana kasnije SAD su povukle zahtev za donošenje nove rezolucije usled međunarodnog skandala vezanog za zlostavljanje zatvorenika od strane američkih mirovnih misija u zatvoru Abu Garib u Iraku. Nakon toga, američka administracija zaključuje niz bilateralnih sporazuma sa državama širem sveta kojim

46 UNSC Res. 1593. Istraga u Sudanu bila je prva istraga na teritoriji države koja nije potpisnica RS, prva istraga za genocid i prvi postupak pred MKS protiv predsednika jedne države, Omara el Bašira (*Omar al-Bashir*). Postupak je pokrenut 2005. godine, ali el Bašir do danas nije izručen MKS, iako je nalog za njegovo hapšenje izdat još 2009. godine. ICC-02/05 Darfur (Sudan).

47 UNSC Res. 1970. Istraga u Libiji, pokrenuta 2011. godine takođe je obuhvatala najviše libijske zvaničnike, među njima i bivšeg predsednika Moamera Gadafiga (*Muammar Abu Minyar al Gaddafi*), ali ni jedan od ovih postupaka još nije dobio sudski epilog. Nakon smrti M. Gadafiga postupak protiv njega je obustavljen, trojica okrivljenih se nalazi u bekstvu, a jednom se sudi u Libiji, po načelu komplementarnosti. ICC-01/11, Libya.

48 Yassin M. Brunger, Article 16 – Deferral of investigation and prosecution, in: *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, ed. Mark Klamberg (Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2017), 201–204.

49 Naglašavano je, između ostalog, da ovakva rezolucija nije zasnovana na "pravu već na strahu od SAD", tadašnji ministar inostranih poslova Kanade nazvao je ponašanje SAD "šokantnim", a Generalni Sekretar UN izrazio je nadu da "ovo produženje neće postati godišnja rutina koja pripadnicima mirovnih misija daje imunitet od krivičnog gonjenja pred MKS". Wagner, "The ICC and its Jurisdiction", 471.

države potpisnice garantuju da neće izručivati američke vojnike MKS, a za uzvrat od SAD dobijaju finansijsku pomoć.⁵⁰

3.3. Pokretanje preliminarne istrage samoinicijativno od strane tužioca

Tužilac može pokrenuti preliminarnu istragu po sopstvenoj inicijativi, i mimo prijave nacionalne države ili SB UN, ali samo na teritoriji države potpisnice RS ili države koja je posebnom izjavom prihvatila nadležnost MKS za konkretnu situaciju. Za kasnije pokretanje istrage u ovom slučaju tužiocu je neophodno odobrenje MKS, tačnije vanraspravno veća (čl. 15(3) RS).

Najveći broj preliminarne istrage pred MKS pokrenuto je na ovaj način, samoinicijativno od strane tužioca nakon obaveštenja dobijenih od različitih subjekata – komiteta UN, vladinih i nevladinih organizacija, žrtava i iz drugih izvora. Na taj način pokrenuti su postupci zbog sukoba u Keniji, Obali Slonovače, Gruziji, Burundiju, Bangladešu-Mianmaru, Avganistanu, Filipinima, itd. Burundi i Filipini su čak i povukle svoje ratifikacije RS nakon pokretanja preliminarne istrage za krivična dela izvršena na njihovoj teritoriji, ali se uprkos tome MKS oglasio nadležnim, pod obrazloženjem da su u vreme izvršenja navodnih krivičnih dela one bile potpisnice RS. Uprkos tome, ostaje diskutabilno kako će tužilac uspeti da prikupi dokaze u ovim slučajevima, imajući u vidu da povlačenjem iz RS, država nema više obavezu saradnje sa MKS u smislu glave IX RS.

4. STUDIJA SLUČAJA I: UKRAJINA

Ukrajina dugo nije bila država članica Rimskog statuta, ali je u dva navrata prihvatila nadležnost Međunarodnog krivičnog suda putem deklaracija u skladu sa članom 12(3) Statuta. Prva deklaracija odnosila se na događaje u periodu od novembra 2013. do februara 2014. godine, dok je drugom, podnetom 2015. godine, prihvaćena nadležnost Suda za krivična dela izvršena od februara 2014. nadalje, bez vremenskog ograničenja. Ovakav pristup bio je neposredno povezan sa ruskom aneksijom Krima i oružanim sukobima na istoku zemlje. Nakon višegodišnje *ad hoc* saradnje sa Sudom, Ukrajina je 2024. godine ratifikovala Rimski statut, čime je formalno postala država članica.

Na osnovu prihvaćene nadležnosti, tužilaštvo MKS je nakon preliminarne ispitivanja 2. marta 2022. godine otvorilo formalnu istragu, i to nakon što je veći broj država članica podneo prijavu povodom eskalacije oružanog sukoba. Istraga obuhvata navodne ratne zločine, zločine protiv čovečnosti i potencijalne akte genocida izvršene na teritoriji Ukrajine od 2013. godine pa nadalje. Prema podacima Misije Ujedinjenih nacija za praćenje ljudskih prava (OHCHR), od početka pune invazije na Ukrajinu 24. februara 2022. do kraja septembra 2025. godine zabeleženo je

50 Sean D. Murphy, “U.S. Bilateral Agreements Relating to the ICC”, *American Journal of International Law* 97, no. 1 (2017): 200–203.

najmanje 14 383 civila ubijenih i 37 541 ranjenih, uključujući najmanje 738 dece, i istovremeno je u 2025. godini dokumentovano više od 2 500 civilnih žrtava.⁵¹

Rusija nikada nije ratifikovala RS, ali ga je potpisala 2000. godine da bi, nakon otvaranja preliminarne istrage u predmetu Ukrajina 2014. godine, povukla svoj potpis. Shodno tome, Rusija nema pravne obaveze saradnje sa MKS i izručenja osumnjičenih, ali pred MKS se može pokrenuti postupak protiv ruskih državljana, imajući u vidu da je Ukrajina prihvatila nadležnost MKS.

Neposredno nakon otvaranja istrage, tužilac je poslao tim od 42 istražitelja da ispituju navodne zločine u Ukrajini,⁵² a čak četrdeset i pet država je obećalo finansiranje istrage i neophodnu forenzičko-tehnološku pomoć. SAD, Velika Britanija, Kanada i Australija su potpisale deklaraciju o zajedničkoj podršci istraživanju ratnih zločina na teritoriji Ukrajine, i pomoći MKS u iznosu od 20 miliona evra za efikasno sprovođenje ove istrage.⁵³

Tužilac MKS je od tada četiri puta posetio Ukrajinu, MKS je formirao posebnu kancelariju na njenoj teritoriji,⁵⁴ poslat je forenzički i istražni tim uz podršku kraljevine Norveške, a formiran je i zajednički istražni tim za ispitivanje navodnih zločina, sačinjen od članova Litvanije, Poljske i Ukrajine.⁵⁵ Pored toga, tužilaštvo je kreiralo i poseban internet portal preko koga svako ko raspolaze relevantnim informacijama u vezi zločina može da ih dostavi istražiteljima MKS.

Sud je do sada izdao više naloga za hapšenje, uključujući nalog protiv predsednika Ruske Federacije Vladimira Putina i komesarke za prava deteta Marije Lvove-Belove zbog navodnog ratnog zločina protivpravne deportacije dece, kao i naloga protiv visokih vojnih zapovednika u vezi sa napadima na civilnu i energetska infrastrukturu. U skladu sa glavom IX Rimskog statuta, države članice imaju obavezu da liše slobode i predaju osumnjičena lica ukoliko se ona nađu na njihovoj teritoriji, iako dosadašnja praksa ukazuje na postojanje političkih i praktičnih prepreka u izvršenju ovih obaveza.

Istraga u situaciji u Ukrajini predstavlja jedan od najopsežnijih i najintenzivnijih operativnih angažmana MKS u njegovoj dosadašnjoj praksi, uz snažnu političku, finansijsku i logističku podršku velikog broja država. Takav nivo mobilizacije doprinosi percepciji efikasnosti međunarodnog krivičnog pravosuđa, ali istovremeno otvara pitanje doslednosti primene istih standarda u drugim situacijama pred Sudom.

51 OHCHR, *Protection of Civilians in Armed Conflict*, December 2025, https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2026-01/Ukraine%20-%20protection%20of%20civilians%20in%20armed%20conflict%20%28December%202025%29_ENG.pdf, pristupljeno 25.01.2026.

52 ICC, *Statement of the Prosecutor*, 17 May 2022.

53 Anthony Deutsch, Robin Emmott, "Forty-five nations pledge to coordinate evidence of war crimes in Ukraine", *Reuters*, 14 July 2022., <https://www.reuters.com/world/west-seeks-coordinate-evidence-war-crimes-ukraine-2022-07-14/>, pristupljeno 15.01.2026.

54 ICC, *Press Release, Ukraine and International Criminal Court sign an agreement on the establishment of a country office*, 23 March 2023., <https://www.icc-cpi.int/news/ukraine-and-international-criminal-court-sign-agreement-establishment-country-office>, pristupljeno 15.01.2026.

55 ICC, *Statement of the Prosecutor*, 25 April 2022. <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-qc-office-prosecutor-joins-national-authorities-joint>, pristupljeno 15.01.2026.

5. STUDIJA SLUČAJA II: PALESTINA

Neposredno nakon osnivanja MKS postojali su apeli pojedinih međunarodnih organizacija i pojedinaca da se pokrene postupak zbog situacije ne teritoriji Palestine, do koje je došlo između marta i aprila 2002. godine tokom napada izraelske vojske na zapadnu obalu tokom operacije nazvane “Odbrambeni štit” (*Defensive Shield*). Po mnogim procenama bila je to najveća vojna operacija na teritoriji zapadne obale još od arapsko-izraelskog rata iz 1967. godine,⁵⁶ ali kako je operacija izvedena par meseci pre stupanja na snagu RS, MKS nije mogao da uspostavi svoju nadležnost.⁵⁷

Tokom 2007. godine, izraelska vojska izoluje pojas Gaze od ostataka sveta sprečavajući ulazak i izlazak ljudi i robe iz ovog područja, pod izgovorom sprečavanja dopremanja oružja Hamasu, čime je prema tvrdnjama Amnesty International “od pojasa Gaze napravila najveći svetski zatvor”.⁵⁸ U januaru 2009. godine, palestinska vlada podnosi deklaraciju MKS u skladu sa članom 12(3) RS, kojom prihvata nadležnost MKS i zahteva da se ispituju zločini izvršeni na njenoj teritoriji od 01. jula 2002. godine, tačnije od stupanja na snagu RS, ali tužilaštvo odbija da pokrene preliminarnu istragu pozivajući se na sporne aspekte palestinske državnosti u međunarodnom pravu.⁵⁹ Ovakva odluka naišla je na brojne kritike u kojima je isticano da je tužilaštvo dalo sebi prerogative kojima ne raspolaže, da odlučuje o državnosti Palestine.⁶⁰

Država Komori, kao članica RS, 2010. godine prijavljuje tužiocu presecanje humanitarne pomoći pojasu Gaze od strane Izraela, zahtevajući da se pokrene istraga za krivična dela iz nadležnosti MKS.⁶¹ Međutim, tužilac opet odbacuje prijavu pozivanjem na član 53(1) RS ovaj put pod obrazloženjem da “slučaj nije dovoljne težine da bi opravdao postupanje MKS”.⁶²

56 Wagner, “The ICC and its Jurisdiction”, 410.

57 United Nations General Assembly, *Report of the Secretary-General prepared pursuant to GA resolution ES-10/10 (A/ES-10/186)*, 30 July 2002, <https://digitallibrary.un.org/record/470313?v=pdf>, pristupljeno 15.01.2026.

58 Amnesty International, *Damning evidence of war crimes as Israeli attacks wipe out entire families in Gaza*, 20 October 2023., <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/10/damning-evidence-of-war-crimes-as-israeli-attacks-wipe-out-entire-families-in-gaza/>, pristupljeno 15.01.2026.

59 International Criminal Court – Office of the Prosecutor, *Situation in Palestine*, 3 April 2012. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/NR/rdonlyres/C6162BBF-FEB9-4FAF-AFA9-836106D2694A/284387/SituationinPalestine030412ENG.pdf>, pristupljeno 15.01.2026.

60 William A. Schabas, “The Prosecutor and Palestine: Deference to the Security Council”, *PhD Studies in Human Rights*, 8 April 2012. <https://humanrightsdoctorate.blogspot.com/2012/04/prosecutor-and-palestine-deference-to.html>, pristupljeno 15.01.2026.; Kevin J. Heller, “Which Organ of the ICC Decides Whether Palestine Is a State?” (updated), *Opinio Juris*, 4 April 2012., <https://opiniojuris.org/2012/04/04/which-organ-of-the-icc-decides-whether-palestine-is-a-state/>, pristupljeno 15.01.2026.

61 ICC, *Statement of the Prosecutor*, 14 May 2013., <https://www.icc-cpi.int/news/icc-prosecutor-receives-referral-authorities-union-comoros-relation-events-may-2010-vessel>, pristupljeno 15.01.2026.

62 ICC, *Statement of the Prosecutor*, 6 November 2014., <https://www.icc-cpi.int/news/statement-prosecutor-international-criminal-court-fatou-bensouda-concluding-preliminary>, pristupljeno 15.01.2026.

Vlada Palestine 2015. godine podnosi novu deklaraciju kojom prihvata nadležnost MKS za suđenje za krivična dela izvršena na “okupiranoj palestinskoj teritoriji, uključujući i istočni Jerusalem, od 13. juna 2014. godine,” a dan nakon toga i pristupa RS. Međutim ni ovaj potez nije izazvao reakciju tužilaštva, pa 2018. godine Palestina zvanično podnosi prijavu na osnovu člana 13(a) i 14 RS, zahtevajući od tužilaštva da istraži “prošle, sadašnje i buduće zločine u nadležnosti MKS” izvršene na njenoj teritoriji, precizirajući da su delovi njene teritorije definisani graničnom linijom iz 1949. godine, te da uključuju pojas Gaze, zapadnu obalu i istočni Jerusalem, a koji su, po ovim tvrdnjama, nasilno okupirani od strane Izraela 1967. godine.⁶³

Tužilaštvo konačno, 20 decembra 2019. godine, otvara preliminarnu istragu, ali ujedno pokreće pitanje teritorijalne nadležnosti MKS, imajući u vidu složena pravna i činjenična pitanja u pogledu palestinske teritorije. Dve godine kasnije, 5 februara 2021. godine, MKS procenjuje da ima nadležnost naglasivši da ova odluka ne prejudicira međunarodno pravni status Palestine, niti obavezuje međunarodnu zajednicu, već samo utvrđuje teritorijalnu nadležnost suda. Donošenju ovakve odluke presudno je doprinela činjenica da je Palestina pristupila RS u skladu sa uobičajenom procedurom, većinskom saglasnošću država članica, da MKS nema ovlašćenje da preispituje odluke Skupštine država članica, te da Palestina samim tim ima sva prava i dužnosti kao i ostale države članice RS. Sud se pozvao i na Rezoluciju 67/19 donetu od strane Generalne Skupštine UN kojom je potvrđeno pravo palestinskog naroda na samoopredeljenje, nezavisnost i slobodu na svojoj teritoriji okupiranoj 1967. godine.⁶⁴ Na osnovu toga vanpretresno veće je većinom glasova odlučilo da se nadležnost MKS prostire i nad teritorijom Palestine, uključujući tu i sporne teritorije pojasa Gaze, Zapadne obale i istočnog Jerusolima, zauzete od strane Izraela 1967. godine.

Nakon ove odluke tadašnja tužiteljka MKS, Fatu Bensuda (*Fatou Bensouda*), 3. marta 2021. godine zvanično otvara istragu pred MKS, što je izazvalo oštre reakcije Izraela i SAD. Predsednik Izraela Bendžamin Netanjahu je izjavio kako je pokretanje istrage protiv Izraela “apsurdna i licemerna odluka u čijoj pozadini stoji izraženi antisemitizam”, kao i da “sud koji je osnovan kako bi sprečio ponavljanje nacističkih holokausta nad jevrejskim narodom, sada targetira jedinu jevrejsku državu proglašavajući ratnim zločinom pravo Jevreja da žive u svojoj domovini.”⁶⁵ Ovaj stav je podržavala američka administracija koja je tvrdila da je slučaj “ispolitizovan”, da Izrael nije članica RS, pa MKS nema nadležnost nad njenim državljanima jer Palestina nije samostalna država pa nije mogla ni da pristupi MKS.⁶⁶

63 Referral by the State of Palestine, *Referral pursuant to Articles 13(a) and 14 of the Rome Statute*, 15 May 2018., https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/2018-05-22_ref-palestine.pdf, pristupljeno 15.01.2026.

64 UNGA Res. 67/19.

65 Toi Staff, “Netanyahu: An ICC investigation of Israel would be ‘pure anti-Semitism’”, *The Times of Israel*, 6 February 2021, <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-an-icc-investigation-of-israel-would-be-pure-anti-semitism/>, pristupljeno 15.01.2026.

66 Anthony J. Blinken, “The United States Opposes the ICC Investigation into the Palestinian Situation”, *U.S. Department of State*, 3 March 2022., <https://www.state.gov/the-united-states-opposes-the-icc-investigation-into-the-palestinian-situation/>, pristupljeno 15.01.2026.

Prema demografskoj studiji koju su sproveli istraživači sa Max Planck Instituta, između 7. oktobra 2023. godine i 31. decembra 2024. godine najmanje je 78 318 ljudi izgubilo život u Pojasu Gaze u direktnoj vezi sa sukobom, a naknadna analiza ukazuje da je broj nasilno stradalih verovatno prešao 100 000 do početka oktobra 2025. godine.⁶⁷ Druga istraživanja pokazuju da su 70% žrtava žene i deca, od čega 11,5% deca mlađa od 4 godine.⁶⁸ Veruje se da je broj žrtava još veći od navedenog. U prvih šest nedelja od početka sukoba bolnice širom Gaze slale su podatke o žrtvama (njihova imena, datum rođenja i identifikacione brojeve) ministarstvu zdravlja preko glavne Al Šifa bolnice. Međutim, tokom trajanja sukoba, uništena je osnovna infrastruktura, prekinute su telefonske i internet veze, veliki broj zdravstvenih radnika je ubijeno ili nestalo i statistika o broju žrtava se otežano vodi. Gore navedeni podaci odnose se samo na zvanično prijavljene i identifikovane žrtve, a procenjuje se i da je na hiljade tela spaljeno ili zakopano pod zemljom.⁶⁹

Prema nekim procenama broj žrtava na teritoriji Palestine je veći nego u bilo kom sukobu od početka XXI veka. Procenjuje se naime da dnevno strada 250 osoba, a da je ostatak palestinske populacije ugrožen usled gladi ili bolesti. Poređenja radi, prosek žrtava u jednom danu u drugim ratom zahvaćenim područjima iznosio je 95,5 u Siriji, 51,6 u Sudanu, 50,8 u Iraku, 43,9 u Ukrajini, 23, 8 u Avganistanu i 15,8 u Jemenu.⁷⁰

Pored toga, celokupna populacija ovog područja od 2,2 miliona ljudi je zarobljena u pojasu Gaze bez hrane, vode, lekova, medicinske pomoći ili skloništa, 1,7 miliona ljudi je interno raseljeno, oko 17.000 dece je prepušteno samo sebi, bez bilo čijeg staranja.⁷¹ Uništeno je 60% stambenih objekata u ovom području, 155 bolnice i 126 ambulante, samo 24% zdravstvenih ustanova je u funkciji. Pojedine oblasti uopšte nemaju pristup vodi za piće, slučajevi respiratornih akutnih infekcija se procenjuju na više od 300.000, pa deca umiru usled gladi i dehidracije.⁷² Izraelske trupe ne dozvoljavaju humanitarnim misijama da dopreme hranu, lekove i medicinsku opremu u najugroženija područja, a nestašica vode i hrane po prirodi stvari doprinosi širenju zaraza, bolesti i smrti. Ubijen je i veliki broj novinara i pripadnika humanitarnih misija, kako se ne bi širila istina o ovim zločinima.⁷³

67 Max Planck Institute for Demographic Research, “Study Reveals Unprecedented Losses of Life and Life Expectancy in Gaza”, *Max-Planck-Gesellschaft*, 14 January 2025, https://www.mpg.de/25778228/1125-defo-gaza-study-reveals-unprecedented-losses-of-life-and-life-expectancy-154642-x?utm_source=chatgpt.com, pristupljeno 05.02.2026.

68 Zeina Jamaluddine, Francesco Checchi, Oona M. R. Campbell, “Excess mortality in Gaza: Oct 7–26, 2023”, *Lancet*, 2023., <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38035878/>, pristupljeno 15.02.2026.

69 Ali Sawafta, Maggie Fich, “How many Palestinians have died in Gaza? Death toll explained”, *Reuters*, 9 December 2023., <https://www.reuters.com/world/middle-east/how-many-palestinians-have-died-gaza-war-how-will-counting-continue-2023-12-06/>, pristupljeno 15.02.2026.

70 Oxford Committee for Famine Relief (Oxfam), *Daily death rate in Gaza higher than any other major 21st century conflict*, 24 January 2024. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/daily-death-rate-gaza-higher-any-other-major-21st-century-conflict-oxfam>, pristupljeno 18.01.2026.

71 United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Reported Impact since 7 October 2023*, <https://www.ochaopt.org/>, pristupljeno 27.01.2026.

72 United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Reported Impact since 7 October 2023*

73 United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Reported Impact since 7 October 2023*

Navodi se i da izraelska vojska u napadima koristi nedozvoljena oružja, poput fosforne municije i protiv bunkerskih bombi.⁷⁴ Svakodnevno se gađaju civilni ciljevi, pa je samo u jednom napadu na bolnicu *Al Aqsa* ubijeno je 70 civila, a 160 ih je povređeno. Organizacija *Amnesty International* je analizirala izraelske napade u periodu od 7. do 12 oktobra 2023. godine, utvrdivši da su svi oni izvršeni na bolnice, škole i stambene objekte što nesumnjivo predstavlja ratni zločin u skladu sa članom 8 Rimskog Statuta,⁷⁵ a Međunarodni sud pravde je, na zahtev Južne Afrike naložio privremene mere u skladu sa Konvencijom o sprečavanju i kažnjavanju genocida.⁷⁶

Uprkos brojnim apelima međunarodnih organizacija poput *Amnesty International*⁷⁷ i *Human Rights Watch*,⁷⁸ napredak istrage Međunarodnog krivičnog suda u situaciji u Palestini dugo je bio sporiji i manje vidljiv u odnosu na pojedine druge aktuelne situacije. Analitičari i predstavnici civilnog društva ukazivali su na ograničen obim terenskih aktivnosti, ređu javnu komunikaciju tužilaštva i relativno skromnije raspoložive resurse namenjene ovoj istrazi.⁷⁹ Navodi se da je tužilaštvo istrazi na teritoriji Palestine namenilo najmanji budžet, od svih aktuelnih istraga, koji iznosi 944,1 hiljade evra, što je zapravo jedna petina budžeta namenjenog finansiranju istrage u Ukrajini, gde budžet iznosi 4,5 miliona evra.⁸⁰

Ipak, Sud je preuzeo i određene značajne procesne korake. Pretresno veće je 2024. godine izdalo naloge za hapšenje visokih izraelskih zvaničnika, uključujući premijera Benjamina Netanyahua i ministra odbrane Yoava Gallanta, zbog navodnih ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti povezanih sa vojnim operacijama u Pojasu Gaze.

U poređenju sa situacijom u Ukrajini, gde je istraga pokrenuta u izuzetno kratkom roku uz snažnu finansijsku, logističku i institucionalnu podršku velikog broja država članica, uključujući intenzivno terensko prisustvo i aktivnu međunarodnu saradnju, postupanje u vezi sa Palestinom bilo je opterećeno dugotrajnim raspravama o teritorijalnoj nadležnosti, političkim osporavanjima i praktičnim preprekama za sprovođenje istrage.

74 Human Rights Watch, *Israel and Palestine: Events of 2023.*, <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/israel-and-palestine#b9d2a1>, pristupljeno 15.01.2026.

75 Amnesty International, *Damning evidence of war crimes as Israeli attacks wipe out entire families in Gaza.*

76 International Court of Justice, *South Africa v. Israel, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip*, Order of 26 January 2024., <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240315-wri-01-00-en.pdf>, pristupljeno 09.01.2026.

77 Amnesty International, *Damning evidence of war crimes as Israeli attacks wipe out entire families in Gaza.*

78 Human Rights Watch, *Israel and Palestine: Events of 2023.*

79 Tyler McBrien, "Where Does the ICC Palestine Investigation Stand?", *Lawfare*, 16 October 2023., <https://www.lawfaremedia.org/article/where-does-the-icc-palestine-investigation-stand>, pristupljeno 05.01.2026.

80 Triestino Mariniello, "The ICC Prosecutor's Double Standards in the Time of an Unfolding Genocide", *Opinio Juris*, 3 January 2024., <https://opiniojuris.org/2024/01/03/the-icc-prosecutors-double-standards-in-the-time-of-an-unfolding-genocide/>, pristupljeno 23.01.2026.

Ovakva razlika ne može se objasniti isključivo pravnim faktorima, imajući u vidu da je u oba slučaja Sud uspostavio nadležnost na osnovu teritorijalnog principa, kao i da su navodi o izvršenju međunarodnih zločina široko dokumentovani od strane međunarodnih organizacija i nevladinih aktera. Ona pre ukazuje na kompleksan uticaj političkog konteksta, međunarodnih odnosa i spremnosti država da pruže operativnu i finansijsku podršku radu Suda. Zbog toga se komparativna analiza ove dve situacije često koristi kao ilustracija šire debate o selektivnosti međunarodnog krivičnog pravosuđa i o izazovima sa kojima se u praksi suočava princip komplementarnosti.⁸¹ Takve percepcije, bez obzira na njihovu normativnu utemeljenost, mogu imati dugoročne posledice po legitimitet Suda i poverenje u njegovu sposobnost da deluje kao univerzalni mehanizam pravičnog kažnjavanja međunarodnih krivičnih dela.

6. ZAKLJUČAK

U pozadini osnivanja stalnog Međunarodnog krivičnog suda stajala je lepa i humana ideja univerzalne pravde i kažnjavanja izvršilaca najozbiljnijih krivičnih dela za koja je zabrinuta cela međunarodna zajednica. Averzija i protivljenje najjačih svetskih sila osnivanju ovog suda govore u prilog činjenice da inicijalno nije osnovan da služi njihovim interesima niti da sprovodi njihovu “pravdu”, ali dvostruki aršini u dosadašnjoj praksi, a posebno način finansiranja ovog suda navode na zaključak da velike sile i dalje kontrolišu i presudno utiču na njegov rad.

Komparativna analiza postupanja Suda u situacijama u Ukrajini i Palestini ukazuje na razlike u intenzitetu operativnog angažovanja, brzini procesnih aktivnosti i obimu međunarodne podrške. Dok je istraga u vezi sa događajima u Ukrajini pokrenuta uz snažnu finansijsku, logističku i institucionalnu podršku velikog broja država članica, postupanje u vezi sa Palestinom bilo je obeleženo dugotrajnim raspravama o nadležnosti, ograničenim resursima i praktičnim preprekama za sprovođenje terenskih aktivnosti.

Tužilaštvo se pozivalo na nedostatak finansijskih sredstava za sprovođenje ove istrage,⁸² što u osnovi potvrđuje tezu da politička i finansijska podrška ima značajan uticaj na efikasnost međunarodnog krivičnog pravosuđa. Međunarodni krivični sud se finansira priložima država članica, sredstvima iz fondova UN, donacijama različitih vlada, međunarodnih organizacija, pojedinaca, korporacija i drugih subjekata,⁸³

81 O tome: Patryk Iwo Labuda, “Double Standards in International Criminal Law after the “Ukraine Moment”: Is the Glass Half Full or Half Empty?”, in *International Law after the Ukraine War*, eds. Jennifer Giblin, Olena Chub, Patric Butchard, Oksana Senatorova (Abingdon: Routledge, 2025), 160–187; Yahli Shereshevsky, “Complementarity (Un)Fairness: Powerful States and their Ability to Avoid ICC Proceedings by Conducting Domestic Investigations”, *Journal of International Criminal Justice* 23, no. 2 (2025): 227–248; Murad Abu Murad, “Jurisdiction of ICC over alleged war crimes and crimes against humanity against Palestinians under the complementarity principle”, *Brawijaya Law Journal* 11, no. 1 (2024): 112–134; Akiko Ivana, “The Role Of International Criminal Court In Command Responsibility Towards Benjamin Netanyahu At Israeli-Palestine Conflict”, *Justices: Journal of Law* 4, no. 4 (2025): 257–266.

82 McBrien, “Where Does the ICC Palestine Investigation Stand?”

83 Rimski Statut, čl. 113–117, ICC, *Financial Regulations and Rules*, “Official Journal Publication”, 2008.

koji imaju mogućnost da sredstva doniraju za konkretno određene istrage.⁸⁴ Takva praksa faktički dovodi do toga da bogatije države i finansijeri imaju mogućnost da indirektno rukovode radom ovog suda određujući koje će se istrage voditi i koje će se činjenice utvrđivati, doprinoseći na taj način selektivnom stvaranju “istorijske istine” i istorijskih arhiva.

Međunarodno krivično pravosuđe je, počevši od Tribunala u Nirnbergu i Tokiju preko onih za bivšu Jugoslaviju i Ruandu pa do MKS, kao jedan od zadataka postavilo i stvaranje istorijskih arhiva za “buduće generacije”, koje će uvidom u presude dolaziti do zaključaka šta se dešavalo na određenom prostoru u određenom istorijskom trenutku. Veruje se da je poznata nemačka “pedanterija” i birokratska urednost omogućila da se neočekivano lako pribave dokazi o nacističkim zločinima izvršenim tokom II svetskog rada, jer su Nemci vodili tačnu evidenciju o brojnom stanju u logorima, taocima, streljanim licima, vojnim operacijama i sl., što je znatno olakšalo prikupljanje dokaza tokom suđenja u Nirnbergu.⁸⁵

Evidencije o ubijenima i ranjenima na teritoriji Palestine se danas otežano vode i svesno uništavaju, pa ne možemo isključiti mogućnost da se to radi u cilju uništenja dokaza i zaobilaznja odgovornosti kako one krivične, tako i one “istorijske” o kojoj će učiti buduće generacije. Zbog toga se legitimnost Međunarodnog krivičnog suda danas ne procenjuje isključivo kroz normativni okvir Rimskog statuta, već i kroz njegovu sposobnost da deluje dosledno i u politički osetljivim konfliktima. Sposobnost ovog Suda da prevaziđe percepciju selektivne pravde, predstavlja ključni test njegove dugoročne legitimnosti u savremenom međunarodnom poretku. U tom smislu, budućnost međunarodnog krivičnog pravosuđa neće zavisiti samo od postojanja univerzalnih normi, već pre svega od sposobnosti međunarodnih institucija da ih primenjuju dosledno i nezavisno od odnosa političke moći.

LITERATURE

- Abdou, Mohamed. In *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, ed. Mark Klamburg. Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2017.
- Abu Murad, Murad. “Jurisdiction of ICC over alleged war crimes and crimes against humanity against Palestinians under the complementarity principle.” *Brawijaya Law Journal* 11, no. 1 (2024): 112–134.
- Akiko, Ivana. “The Role Of International Criminal Court In Command Responsibility Towards Benjamin Netanyahu At Israeli-Palestine Conflict.” *Justices: Journal of Law* 4, no. 4 (2025): 257–266.
- Arbour, Louise. “The Relationship between the ICC and the UN Security Council.” *Global Governance* 20, no. 2 (2014): 195–201.
- Becker, Steven W. “The objections of larger nations to the ICC.” *Revue Internationale de Droit Pénal* 81, no. 1–2 (2010): 47–64.

84 Wiebelhaus-Brahm, Ainley, “The evolution of funding for the International Criminal Court” 31–46.

85 Milan Škulić, *Međunarodno krivično pravo: Prostorno važenje krivičnog prava, krivično pravo međunarodnog porekla, međunarodna krivičnopravna pomoć, začeci krivičnog prava EU* (Beograd: Službeni glasnik, 2022), 155.

- Bergsmo, Morten. "The Jurisdictional Régime of the International Criminal Court." *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 4, no. 6 (1998): 30–41.
- Brunger, Yassin M. In *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, ed. Mark Klamberg. Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2017.
- Burke-White, William. "Implementing a Policy of Positive Complementarity in the Rome System of Justice." *Criminal Law Forum* 19, no. 1 (January 2008): 59–85.
- Cassese, Antonio. *Međunarodno krivično pravo*. Beograd: Beogradski centar za ljudska prava, 2005.
- Conway, Gerard. In *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, ed. Mark Klamberg. Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2017.
- Damaška, Mirjan. "Pravi ciljevi međunarodnog kaznenog pravosuđa." *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 15, no. 1 (2008): 13–33.
- Drumbl, Mark A. "Pluralizing International Criminal Justice." *Michigan Law Review* 103, no. 6 (May 2005): 1295–1322.
- Holmes, John T. "The Principle of Complementarity". In *The International Criminal Court: the making of the Rome Statute – issues, negotiations, results*, ed. Roy S. Leer. The Hague: Kluwer Law International, 1999.
- Kirsch, Philippe, John T. Holmes. "The Rome Conference on an International Criminal Court: The Negotiating Process." *American Journal of International Law* 93, no. 1 (January 1999): 2–12.
- Malanczuk Peter. *Akehurst's Modern Introduction to International Law*. New York: Routledge, 1997.
- Murphy, Sean D. "U.S. Bilateral Agreements Relating to the ICC." *American Journal of International Law* 97, no. 1 (2017): 200–203.
- Müller, Andreas, Ignaz Stegmiller. "Self-Referrals on Trial: From Panacea to Patient." *Journal of International Criminal Justice* 8, no. 5 (2010): 1267–1291.
- Osiel, Mark. "The Banality of Good; Aligning Incentives Against Mass Atrocity." *Columbia Law Review* 105, no. 6 (2005): 1751–1862.
- Schabas, William A. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- Schabas, William A. *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Schabas, William A. "United States Hostility to the International Criminal Court: It's All About the Security Council." *European Journal of International Law* 15, no. 4 (2004): 701–720.
- Scharf, Michael P. "The Politics Behind U.S. Opposition to the International Criminal Court." *The Brown Journal of World Affairs* 6, no. 1 (1999): 67–78.
- Scharf, Michael P. "The ICC's Jurisdiction Over the Nationals of Non-Party States: A Critique of the U.S. Position." *Law and Contemporary Problems* 64, no. 1 (2001): 67–79.
- Scheffer, David J. "The United States and the International Criminal Court." *American Journal of International Law* 93, no. 1 (1999): 12–22.
- Shereshevsky, Yahli. "Complementarity (Un)Fairness: Powerful States and their Ability to Avoid ICC Proceedings by Conducting Domestic Investigations." *Journal of International Criminal Justice* 23, no. 2 (2025): 227–248.
- Schwarzenberger, Georg. "The Problem of an International Criminal Law." *Current Legal Problems*, no. 1 (1950): 263–275.

- Tuzmukhamedov, Bakhtiyar. "International Criminal Jurisdiction and State Sovereignty". *International Review of the Red Cross* 87, no. 867 (2005): 621–623.
- Škulić Milan. *Međunarodno krivično pravo: Prostorno važenje krivičnog prava, krivično pravo međunarodnog porekla, međunarodna krivičnopravna pomoć, začeci krivičnog prava EU*. Beograd: Službeni glasnik, 2022.
- Wagner, Markus. "The ICC and its Jurisdiction – Myths, Misperceptions and Realities." *Max Planck Yearbook of United Nations Law* 7, no. 1 (January 2003): 409–471.
- Wiebelhaus-Brahm, Eric, Kirsten Ainley. "The evolution of funding for the International Criminal Court: Budgets, donors and gender justice." *Journal of Human Rights* 22, no. 1 (2023): 31–46.
- Zimmermann, Andreas. "Article 5 – Crimes within the Jurisdiction of the Court". In *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court*, ed. Otto Triffterer. Baden-Baden: Nomos, 1999.

ONLINE SOURCES

- Amnesty International. *Damning evidence of war crimes as Israeli attacks wipe out entire families in Gaza*. 20 October 2023. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/10/damning-evidence-of-war-crimes-as-israeli-attacks-wipe-out-entire-families-in-gaza/>
- Blinken, Anthony J. "The United States Opposes the ICC Investigation into the Palestinian Situation." *U.S. Department of State*, 3 March 2022. <https://www.state.gov/the-united-states-opposes-the-icc-investigation-into-the-palestinian-situation/>.
- Deutsch Anthony, Robin Emmott. "Forty-five nations pledge to coordinate evidence of war crimes in Ukraine". *Reuters*, 14 July 2022. <https://www.reuters.com/world/west-seeks-coordinate-evidence-war-crimes-ukraine-2022-07-14/>
- Dworkin, Anthony. "Why America is facing off against the International Criminal Court" *European Council on Foreign Relations*, 8 September 2020. https://ecfr.eu/article/commentary_why_america_is_facing_off_against_the_international_criminal_cou/
- Government of the United Kingdom. *Iraq Historic Allegations Team*. <https://www.gov.uk/government/groups/iraq-historic-allegations-team-ihatt>
- Heller, Kevin J. "Which Organ of the ICC Decides Whether Palestine Is a State?" (updated). *Opinio Juris*, 4 April 2012. <https://opiniojuris.org/2012/04/04/which-organ-of-the-icc-decides-whether-palestine-is-a-state/>
- Human Rights Watch. *Israel and Palestine: Events of 2023*. <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/israel-and-palestine#b9d2a1>, pristupljeno 15.01.2026.
- Jamaluddine, Zeina, Francesco Checchi, Oona M. R. Campbell. "Excess mortality in Gaza: Oct 7–26, 2023." *Lancet*, 2023., <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38035878/>
- ICC, Press Release. *Ukraine and International Criminal Court sign an agreement on the establishment of a country office*. 23 March 2023. <https://www.icc-cpi.int/news/ukraine-and-international-criminal-court-sign-agreement-establishment-country-office>
<https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/NR/rdonlyres/C6162BBF-FEB9-4FAF-AFA9-836106D2694A/284387/SituationinPalestine030412ENG.pdf>
- ICC. *Statement of the Prosecutor*. 14 May 2013. <https://www.icc-cpi.int/news/icc-prosecutor-receives-referral-authorities-union-comoros-relation-events-may-2010-vessel>
- ICC. *Statement of the Prosecutor*. 6 November 2014. <https://www.icc-cpi.int/news/statement-prosecutor-international-criminal-court-fatou-bensouda-concluding-preliminary>

- ICC. *Statement of the Prosecutor*. 25 April 2022. <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-qc-office-prosecutor-joins-national-authorities-joint>
- International Court of Justice. *South Africa v. Israel, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip*. Order of 26 January 2024. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240315-wri-01-00-en.pdf>
- International Criminal Court – Office of the Prosecutor. *Situation in Palestine*. 3 April 2012.
- Labuda, Patryk Iwo. “Double Standards in International Criminal Law after the “Ukraine Moment: Is the Glass Half Full or Half Empty?.” In *International Law after the Ukraine War*, eds. Jennifer Giblin, Olena Chub, Patric Butchard, Oksana Senatorova. Abingdon: Routledge, 2025.
- Max Planck Institute for Demographic Research. “Study Reveals Unprecedented Losses of Life and Life Expectancy in Gaza.” *Max-Planck-Gesellschaft*, 14 January 2025, https://www.mpg.de/25778228/1125-defo-gaza-study-reveals-unprecedented-losses-of-life-and-life-expectancy-154642-x?utm_source=chatgpt.com
- McBrien, Tyler. “Where Does the ICC Palestine Investigation Stand?” *Lawfare*, 16 October 2023., <https://www.lawfaremedia.org/article/where-does-the-icc-palestine-investigation-stand>
- OHCHR, *Protection of Civilians in Armed Conflict*, December 2025. https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2026-01/Ukraine%20-%20protection%20of%20civilians%20in%20armed%20conflict%20%28December%202025%29_ENG.pdf
- Oxford Committee for Famine Relief (Oxfam), *Daily death rate in Gaza higher than any other major 21st century conflict*, 24 January 2024., <https://www.oxfam.org/en/press-releases/daily-death-rate-gaza-higher-any-other-major-21st-century-conflict-oxfam>.
- Referral by the State of Palestine, *Referral pursuant to Articles 13(a) and 14 of the Rome Statute*, 15 May 2018., https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/2018-05-22_ref-palestine.pdf, pristupljeno 15.01.2026.
- Sawafta, Ali, Maggie Fich. “How many Palestinians have died in Gaza? Death toll explained.” *Reuters*, 9 December 2023. <https://www.reuters.com/world/middle-east/how-many-palestinians-have-died-gaza-war-how-will-counting-continue-2023-12-06/>
- Schabas, William A. “The Prosecutor and Palestine: Deference to the Security Council.” *PhD Studies in Human Rights*, 8 April 2012. <https://humanrightsdoctorate.blogspot.com/2012/04/prosecutor-and-palestine-deference-to.html>
- Staff, Toi. “Netanyahu: An ICC investigation of Israel would be ‘pure anti-Semitism.” *The Times of Israel*, 6 February 2021, <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-an-icc-investigation-of-israel-would-be-pure-anti-semitism/>
- Triestino, Mariniello. “The ICC Prosecutor’s Double Standards in the Time of an Unfolding Genocide.” *Opinio Juris*, 3 January 2024., <https://opiniojuris.org/2024/01/03/the-icc-prosecutors-double-standards-in-the-time-of-an-unfolding-genocide/>
- United Nations General Assembly. *Report of the Secretary-General prepared pursuant to GA resolution ES-10/10 (A/ES-10/186)*. 30 July 2002. <https://digitallibrary.un.org/record/470313?v=pdf>
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. *Reported Impact since 7 October 2023*. <https://www.ochaopt.org/>

*Vanja Bajović**

SELECTIVITY IN THE PRACTICE OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT

SUMMARY

This article examines the practice of the International Criminal Court with particular reference to its engagement in relation to armed conflicts in Ukraine and Palestine. The aim of the research is to assess whether differences in the temporal dynamics of proceedings, institutional support, available resources and prosecutorial operational activities indicate patterns of selectivity in the Court's practice. Taking into account the limitations arising from the treaty-based nature of the Rome Statute and the principle of complementarity, the article employs a normative approach and case study methodology to compare the legal basis of jurisdiction, the course of preliminary examinations, the level of international support and the concrete procedural steps undertaken in the two analysed situations.

Although investigations have been opened and arrest warrants issued against senior political and military officials in both cases, the analysis points to significant differences in the degree of prosecutorial engagement, the financial and logistical capacities available, as well as the broader political context in which the proceedings unfold. These findings raise important questions regarding the consistent application of the principles of impartiality and institutional independence of the International Criminal Court in contemporary international relations.

Keywords: International Criminal Court; jurisdiction; complementarity; Ukraine; Palestine.

* Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Law, bajovic@ius.bg.ac.rs, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7781-725X>